

יבמות ח: ('גופא' ש18 מהסוף) עד ט. (ש10 מהסוף)

ביאורי מושגים

ישנן שתי פרשיות בתורה בהן פורטו דיני החטאת: בספר ויקרא (ד') פורטו דיני חטאת רגילה הבאה על כל המצוות. בספר במדבר (פרק טו פרשת שלח) פורטו חטאות ע"ז.

בחטאת ע"ז יש 2 קבוצות: חטאת קהל (פר לעולה ושעיר לחטאת) וחטאת יחיד (שעיר).

בחטאת רגילה יש 4 קבוצות: חטאת קהל (פר) חטאת כה"ג (פר), חטאת נשיא (שעיר), חטאת אדם רגיל (כבשה או שעירה)

שיטת חכמים

הפסוקים בייבום - מקור לנושאים שונים

'ולקחה' - הייבום הופך אותה לאישה נשואה לכל עניין
'וויבאה' - ייבום בעל כרחה נחשב ייבום.

הפסוקים באחות אישה - המקור לדין צרה

'צליה' - אין מייבמים קרובה.
'צלצור' - אין מייבמים צרת קרובה.

שיטת רבי

הפסוקים בייבום - המקור לדין צרה

'ולקחה' - במקום ייבום - צרת קרובה אסורה,
'וויבאה' - שלא במקום ייבום - הצרה מותרת

הפסוקים באחות אישה - מקור לנושאים שונים

'צלצור' - דינו של ר"ש (שתי אחיות שנפלו לייבום)
'צליה' - דין בהלכות חטאת.

רבי לומד
דין זה מ-
'לאישה'

רבי לומד
דין זה מ-
'יבוא
עליה'

מניין שחטאת מובאת רק על עבירה שהעושה בזדון חייב כרת

שיטת חכמים

המקור לכל החטאות - חטאת יחיד ע"ז

'והנפש אשר תצטע כיז ראה ונכרתה'

המקור לחטאות קהל (ע"ז ורגילה)

'ואת נפש' - חטאת קהל ע"ז (נלמדה מחטאת יחיד ע"ז)
'אצוני' - חטאת קהל רגילה (נלמדה מחטאת קהל ע"ז)

המקור לחטאות יחיד רגילות

'תורה אחת יהיה לכם' - הקישו את כל חטאות היחיד
הרגילות לחטאות יחיד ע"ז

שיטת רבי

המקור לכל החטאות - חטאת קהל רגילה

'אצליה' - הוקשה חטאת ציבור לאחות אישה. (כשם שאיסור אחות אישה זדונו כרת - כך גם חטאת ציבור)

המקור לחטאות ע"ז (יחיד וציבור)

'אצוני' - חטאת קהל ע"ז (נלמדה מחטאת קהל רגילה)
'ואת נפש' - חטאת יחיד ע"ז (נלמדה מחטאת קהל ע"ז)

המקור לחטאות יחיד רגילות

'אצות' - חטאת אדם פשוט ונשיא (נלמד מחטאת קהל רגילה)
'אנעת הצט' - חטאת כהן גדול (נלמדה מחטאת קהל רגילה)

רבי לומד מהפסוק הזה שלקהילה אין מעמד מיוחד בנוגע לקרבן (בניגוד למעמד המיוחד שיש להם אם חטאו במזיד בע"ז - עיר הנידחת)

הקדמה לסוגיה

המשנה מנתה רשימה של 15 נשים הנשואות לאח אחד וקרובות לאח אחר (המשנה קבעה כזכור שהאח שקרוב אליהם אינו יכול לייבם או לחלוץ להם - אם הן נופלות לפניו לייבום).

לוי רצה להוסיף לרשימה גם את 'אנוסת אביו' - אשה שילדה בן ללא שהיתה נשואה לאבא. במקרה שאישה זו תתחתן עם אחיו של בנה היא תהיה קרובה לאח אחד (בנה שנולד לה מחוץ לנישואים) ונשואה לאח אחר.

מקרה זה שבו אנוסת אביו נשואה לאחד האחים אפשרי רק לשיטת רבנן הסוברים שאנוסת אביו מותרת. לפי ר' יהודה מקרה זה בלתי אפשרי כיוון שלפי ר' יהודה אנוסת אביו אסורה.

הערה חשובה מאוד

ברשימה של 15 הקרובות המובאות במשנה - האישה מתוארת לפי קירבתה ליבם (למשל היא נקראת 'בתו' כיוון שהיא בתו של היבם ולא 'אחיניתו' - של בעלה הקודם)

בניגוד לכך - בסוגיה שלנו הכינוי 'אנוסת אביו' מתאר את הקרובה לבעלה המת (ולא את היחס שלה ליבם שהוא למעשה בנה מחוץ לנישואים) כדי שהדברים יהיו יותר מובנים החלפנו את התואר 'אנוסת אביו' (המתאר את הקשר של האישה לבעלה המנוח) בביטוי 'אימו שאינה אשת אביו' (המתאר את הקשר שלה ליבם)

שאלת לוי: מדוע לא מונים את 'אימו שאינה אשת אביו' במשנה?

תשובת רבי: שאלה מיותרת!!!

למרות הנחרצות של רבי, לוי לא קיבל את דבריו והוסיף את אנוסת אביו לרשימה שבמשנה.

מדוע רבי חשב שלוי טועה

הסבר א':

המשנה לא התייחסה למקרים השנויים במחלוקת

הערות:

- א. רק משנתנו לא מתייחסת למחלוקת (אבל משניות אחרות המופיעות בהמשך מביאות גם מקרי מחלוקת)
- ב. בניגוד למקרים המובאים במשנתנו שבהם שיטת ב"ה הכריעה (למרות שב"ש חלקו)
- ג. ר"ש שהתיר אשת אחיו שלא היה בעולמו - לא התיר בכל המקרים (ולכן המשנה שנתה גם מקרה זה)
- ד. רבי לא קיבל את הברייתא של ר"ח (לפי הנוסח של ר"ס) המתבססת על כך שהמשנה היא כשיטת ר"ש (בנוגע לאשת אחיו שלא היה בעולמו)

הסבר ב' (ר' אשי):

מוכח שהמשנה היא כר' יהודה (האוסר את אנוסת אביו)

הערות:

- א. ההוכחה לכך שהמשנה היא כר' יהודה: אימו שאינה אשת אביו מוזכרת בין שש הנשים שאסורות על כל האחים (מוזכרות שם גם אשת אביו וגם אימו - משמע שאימו שמוזכרת לא נשואה לאביו)
- ב. 1. גם לפי ר"י איסור אנוסת אביו הינו בלאו ולא בכרת (ולכן אם אחד האחים נשאה הנישואין תופסים)
2. לכן: ניתן למצוא מקרים שבהם אימו שאינה אשת אביו נשואה לאחד מהאחים - אולם מקרים אלו נוצרו באיסור ולכן המשנה לא מנתה אותם.

ר' אדא הצייע הסבר ג' לשאלה מדוע רבי חשב שלוי טועה:

אפשר אמנם לכלול את 'אימו שאינה אשת אביו' - ברשימה שבמשנה - אבל אי אפשר לכלול אותה ברשימה של הברייתא של ר' חייא

כיוון שאין מצב שאחות אחת אסורה עליו והשניה מותרת:

כשאחות אחת היא 'אימו שאינה אשת אביו' - אחותה היא דודתו ולכן גם היא אסורה עליו.

הברייתא של ר' חייא

- א. שתי אחיות שהיו נשואות לשני אחים והתאלמנו (וכעת שתיהן נופלות לייבום) - שתי האחיות מופקעות מייבום וחליצה,
- ב. אם אחות אחת קרובה לאח המייבם - האחיות השניה חייבת בייבום או חליצה,
- ג. כשאחת קרובה לאח המייבם האחד, והשניה קרובה לאח המייבם השני - כל אחות חייבת בייבום מהאח שלא קרוב אליה

מאילו סוגים של קרובות יכולה להיות האחות?

ר"י: מתוך 15 הנשים הקרובות - רק 9 מהן יכולות להיות קרובות בהיתר

אביי: מתוך 15 הנשים - היא לא יכולה להיות אשת אחיו שלא היה בעולמו

ר"ס: היא יכולה להיות כל אחת מ-15 הנשים הקרובות (בהתבסס על שיטת ר"ש שהתיר בחלק מהמקרים אשת אחיו שלא היה בעולמו)

בכל מקרי הקירבה של בנות או נכדות (6 מקרים סה"כ) אנו צריכים להניח שהיא איסור כיוון ש:

צריך להגיע למצב שבו שתי האחיות הינן בנות של שני אחים:

אבל:

1. כיוון שלבנות הללו יש שני אבות שונים הן חייבות אימא משותפת כדי להיות אחיות.
2. לאימא שלהם אסור להתחתן עם שני אחים,

לכן:

כדי שהאימא תוליד משני אחים שתי בנות עליה לעשות זאת באיסור ח"ו ללא התונה!!!

אשת אחיו שלא היה בעולמו

אדם שנולד אחרי שאחיו מת.

מתי אשת המת אסורה על האדם שרק עכשיו נולד:

ת"ק: בכל תרחיש שהוא,

ר"ש: רק כשלא הספיקה להתייבם לפני שנולד

לפי ר"ש הברייתא של ר"ח תקפה גם באשת אחיו שלא היה בעולמו

המקרה:

1. שתי אחיות נשואות לשני אחים (אחים א' וב').
2. אח א' מת - ואח ג' ייבם את אשתו,
3. אח ב' מת - ואח ד' ייבם את אשתו
4. כעת שוב שתי האחיות נשואות לשני אחים (אחים ג' וד')

אלא שמסתבר ש:

1. אחרי שאח א' מת - ולפני שאח ג' ייבם את אשתו - נולד אח ה'
2. אחרי שאח ב' מת - ולפני שאח ד' ייבם את אשתו - נולד אח ו'

כעת אם אחים ג' וד' ימותו::

אשתו של אח ג' - אסורה רק על אח ה' (מדין אשת אחיו שלא היה בעולמו),
אשתו של אח ד' - אסורה רק על אח ו' (מדין אשת אחיו שלא היה בעולמו).

אשתו של אח ג'

לפי ת"ק: אסורה גם על אח ו'
- כיוון שאח ו' נולד אחרי שהיא נפלה לייבום

לפי ר"ש: מותרת לאח ו'
- כיוון שהיא הספיקה להתייבם לפני שאח ו' נולד.

יבמות י: (ש) עד יא. (11 מהסוף)

ביאורי מושגים - תפיסת קידושין
 אדם שמקדש אישה שאסורה עליו באיסור כרת: הקידושין לא תפסו.
 אדם שמקדש אישה שאסורה עליו רק באיסור לאו: הדעה המקובלת היא שהם תפסו (וכן נפסק להלכה) אולם ר"ע סבר שגם במקרה זה הקידושין לא תפסו (יש דעה קיצונית יותר הסוברת שגם אם האישה אסורה עליו באיסור עשה הקידושין לא תפסו)

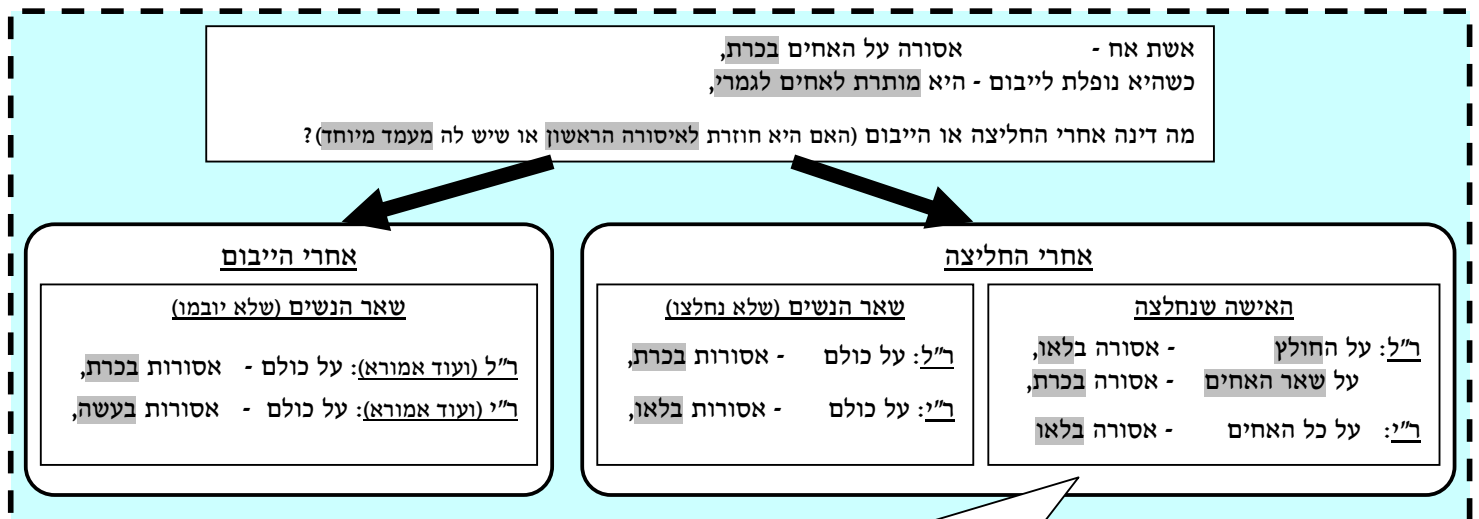
קושיה:

לוי שנה במשנה גם מקרים שנוצרו באיסור (אדם שהיה נשוי לאנוסת אביו) - מדוע הוא לא שנה במשנה גם את המקרה של הנושא את חלוצתו (חלץ לאישה - ואחר כך נשא אותה)?

תשובות:

- א. במקרה זה אין תרחיש של צרת צרה (האישה אסורה על כל האחים - ולכן אין מצב של שלב נוסף של ייבום ונפילה)
- ב. במקרה זה האיסור על שאר האחים הוא בלאו (ולא בכרת) ולכן אפשר וצריך לחלוץ לה

הסבר זה הוא רק לשיטת ר"י. לפי ר"ל היא אכן אסורה על שאר האחים בכרת.

טעמו של ר"ל: האיסור החדש 'אֵסֵר אֶת יָמֶיהָ' - תקף רק על מבצעי החליצה (האחרים חוזרים למצבם הראשוני)
 טעמו של ר"י: האיסור החדש 'אֵסֵר אֶת יָמֶיהָ' - תקף על כולם (מבצעי החליצה הינם שליחי כל האחים והנשים)

ברייתא

הנושא את חלוצתו ומת:
 א. צריכה חליצה מהאחים,
 ב. קידשה אחד מהאחים - לא תפסו הקידושין

קושיה: מסעיף א' משמע כר"י (האחים אסורים רק בלאו - ולכן הם צריכים לחלוץ) מסעיף ב' משמע כר"ל (האחים אסורים בכרת - ולכן הקידושים לא תופסים)

תירוצים: ייתכן שהברייתא כר"י: ובסעיף ב' הקידושים לא תופסים כיוון שמדובר שם באשת אחיו שלא היה בעולמו (שאסורה כרבנן) ייתכן שהברייתא כר"ל: ובסעיף א' חייבים בחליצה כיוון שמדובר שם כשנולדו אחרי שהאח חלץ (ואז לשיטת ר"ש אין איסור)

יבמות יא. (ש11 מהסוף) עד יב: (ש6)

ביאורי מושגים
סוטה ודאי - אישה שזינתה בודאי תחת בעלה. **סוטה ספק** - אישה שהתייחדה בצורה מחשידה עם גבר זר. דינה של סוטה ספק הוא לבוא למקדש ולשתות מי סוטה וכך לברר האם זינתה או לא. עד שהיא שותה מי סוטה היא אסורה על בעלה בתורת ספק. (האיסור כאן אינו משום ספק הרגיל בכל התורה שבו אנו חוששים לאפשרות שזינתה. כאן התורה חידשה שעצם העובדה שהיא נמצאת במצב אינטימי ומחשיד עם גבר זר היא זו שאוסרת אותה על בעלה)

סוטה ודאי (אשת איש שזינתה ברצון)
רב: היא וצרתה מופקעות לחלוטין מייבום (לא חולצות ולא מתייבמות)

טעמו של רב: נאמר על סוטה 'טומאה' (כמו שנאמר על עריות)

הערה - סוטות אלו לא מופקעות מפרשת ייבום (וחולצות ולא מתייבמות):
 א. סוטה דרבנן (אשת איש שנישאה בטעות לאדם אחר) - (ור"ש אף התיר לה להתייבם)
 ב. סוטה ספק (אשת איש שהתייחדה באינטימיות עם גבר זר)

להלכה: צרת מחזיר גרושתו מתייבמת וחולצת

מחזיר גרושתו (אחרי שנישאת לאחר ונפרדה ממנו)
שיטה א' (ריב"כ) - מפקיעה לחלוטין מדין ייבום (ואפילו אינה חולצת):

היא:	מופקעת לחלוטין מייבום
צרתה - לפי אפשרות א':	מופקעת לחלוטין מייבום
לפי אפשרות ב':	ספק

שיטה ב' (חכמים) - אוסרת רק בייבום (אבל היא חייבת בחליצה):

היא:	לא מתייבמת - אבל חולצת
צרתה - לפי אפשרות א':	ספק
לפי אפשרות ב':	אפילו מתייבמת

שיטה ג' (ר' יוחנן) - מסתפקת אפילו על ייבום:

היא:	לפי אפשרות א': לא מתייבמת - אבל חולצת
לפי אפשרות ב':	ספק האם מתייבמת
צרתה - לפי אפשרות א':	ספק
לפי אפשרות ב':	אפילו מתייבמת

'אחרי' אשך הולאקא'
ריב"כ: מוסב על מחזיר גרושתו (לכן איסור זה תקף רק כשנישאת, אבל כשרק התארסה מותרת)
חכמים: מוסב על סוטה ודאי (ומלמד על איסור לאו בסוטה ודאי)
לכן: לפי ריב"כ נאמרה טומאה במחזיר גרושתו ולכן היא מופקעת לחלוטין מייבום. לפי חכמים לא נאמרה טומאה

טעם איסור צרת ממאנת: מחשש שיבואו להתייר צרת ממאנת גם כשהיא בתו.
אמנם אם בתו מיאנה בבעלה (לפני מותו) - צרתה מותרת. אבל כאן מיאנה ביבם (לאחר מות בעלה) - ולכן צרתה אסורה

ממאנת (קטנה שנישאת על דעת אביה ואינה רוצה ביבם)
צרתה: שמואל: חולצת ולא מתייבמת (לזה שמיאנה לו).
להלכה: חולצת ומתייבמת
 (על הממאנת עצמה אין מה לדון שהיא היא מיאנה ביבם)

אילונית (אישה שלא התבגרה מינית)

צרתה: ר"א: מופקעת לחלוטין מייבום (לא חולצת ולא מתייבמת)
להלכה: שייכת לגמרי בייבום (חולצת ומתייבמת)

טעמו של ר"א:

- א. נאמר בפרשת הייבום 'והיה הפכוכר אשר תצד'
- ב. איילונית לא יולדת - לכן אינה שייכת בייבום
- ג. כיוון שאינה שייכת בייבום - היא אסורה מדין אשת אח.
- ד. כיוון שאיילונית אסורה כאשת אח - גם צרתה מופקעת מייבום

הסתייגות:

כשבעלה לא ידע שהיא איילונית - כולם מודים שצרתה חולצת ומתייבמת
(כיוון שנישואי האיילונית היו טעות ולכן למפרע היא אינה נחשבת אישתו)